

דפי עיון

במפרשים

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:

אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה

משואות-יצחק

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858, ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8581440 * פקס: 08-8503835

שנת תשס"ה

פרשת פנחס

א. הכתב והקבלה.

פרק כז' פסוק יג':

(יג) וראיתה אותה ונאספת בכל המורה כל וראית חסר ה"א וכאן ה"א בסוף התיבה עפ"י המסורה וזעה"ס חמר זזה לפי דרכו; ולדעתי נכון הוא מאלד הכלל שבדיע כי בכל פעל הנעשה בחפץ ונלון חמסר זו ה"א (עע"ס בחמרי מות צנקרצתם), לכן צראיי זו סמימת משה חלוי זה ומטבע האדם להטענז דצכ המקרצ מיתחו, לכן צא חלוי חלוי, לעצות פעולת צראיי זו בחפץ ונלון גמור, ולזה נתלה ה"א בסוף מיצותא; וצ"ז יוצן לנו סחמר (לקמן סי' י"ט) ולוימה אחו לעינייהם ונתתם מהודך, סנאו שני הפעלים ולוימה ונתתם צה"א בסוף התיבה עפ"י המסורה, כי צעשיית פעולת חלה שחסקע צהס שמשו להזריח שמשו של יהושע, הוא מן הטבע להטענז צה, לכן חמר צפעולתם צה"א חלוי צסופה, לעורכו לפעול חותם צחפץ וצרטון. ומה ממקו צזה דרז"ל צספרי, צפי וילוהו כחשר דצכ ה' ציד משה, מה ליה הקצ"ה חת משה צשומה כך ליה משה ליהושע צשומה, ע"כ. חלה עומק דעת רז"ל צדרכי הלסון סהצינו פעל ולוימה ונתתם לפעולה הנעשית צשומה, ומצנת חוספת ה"א, עמ"ס צויגש ולחה לוימה זחא עסו:

אלו

1. לכאורה אלה דקדוקית האם לו אלה ומהי בדיוק?
2. יש לפרשנו תשובה עקרונית, מהי?
3. מה הפציה במקומנו וצ"ל כן מה אלה האות הא' כאן ללמנו?
4. "צומק דצת רז"ל דדרכי הלשון" אלה הוא מתכוון?

* * *

ג. מדרשי תורה לר' אנשלמה האשתורקי הי"ד.

פרק כז' פסוק יח':

איש אשר רוח בו ריל שכברי) הוכן כוח סמוכ מוגו ומכעו, או אמר אשר רוח בו ריל שיש לו חריצות רב וידע לו לבקש הנאות ואמר כך כי כבר הכירו משה שהיה יהושע איש חיל לא ימיש סאהלו לשתות בצמא את דבריו: מה שנחרצו בני סדין להסקיר בנותיהן לונות כדי להחטיא את ישראל היה לרוב שנאתם אותם ובעבורם) זה נחרצו להסקיר כובי שהיתה בת מלך, היה כדי שחחרצינה האחרות ללכת אחרי בת המלך ולא תבושנה מזה, וכל זה להחטיא את ישראל בעז ובכריות:

2/...

1. מהו הקושי בקטע הראשון?
2. שתי תשובות שונות נותן פרשנו לזכר, מה הן ומה ההבדל ביניהן?
3. על אינה קושי אפשרי צוסק הקטע השני?
4. בצטט מה בדיוק תשובתו לזכר?

* * *

ד. רבינו בחיי.

פרק כו' פסוק יח': (יה) קח לך את יהושע בן נון. לשון לך' את שבדוק לך ואתה מכירו⁷⁹, כדאי הוא שיטול שכר שמושו, שלא מש מתוך האהל. זהו שאמר שלמה המלך ע"ה: גוצר תאנה יאכל פריה⁸⁰. איש אשר רוח בו. כתר גומו*. ודרשו רז"ל⁸¹ שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד. וסמכת את ידך עליו. כדי שיראו ישראל שהוא במקומו⁸². ודרשו רז"ל⁸¹: תן לו תורגמן וידרוש בחיידך שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש בימי משה.

אלות

1. מהו הקושי בקטע הראשון?
2. התואל לזכר דולמאות נוספות מן התורה על שמואל לזכר זה?
3. מהי תשובת פרשנו לקושי זה?
4. מהו בדיוק תרומתו של "איש אשר רוח בו"?
5. בקטע האחרון נותן פרשנו את פירושו הוא ואח"כ מביא דרשת רז"ל, מהו פירושו הוא?
6. מהי דעת רז"ל כאן?

* * *

ה. מלאכת מחשבת.

פרק כו' פסוק יח':

קח לך את יהושע בן נון ונ"י: עד ויסמוך את ידיו עליו ויצודו:
 יצא לגמגם כמה שכינה הכתוב ליהושע באיש אשר רוח בו' והוא ככל מי ככל בשר אשר בו רוח חיים. ואם רלונו שהוא חכם וגבון יאמר איש אשר חכונה מ? וגם יש לדקדק על מה שליוהו ה' לסמוך ידו אחת עליו והוא לא כן עשה אלא סמוך בשתי ידיו כדכתיב ויסמוך את ידיו עליו? וכמה שהסך מאמר ה' כאשר טוב לסמוך ידו בראש וראשון ואח"כ להעמידו לפני אלעזר ומשה תחילה העמידו לפני הכהן ואח"כ סמוך ידיו עליו? וגם מ"ס ונתת מהודך עליו לריך ביאור הואיל וכבר כתוב וכמכת ידך עליו? וגרשה לפרש בהקדמת דברי מו"ל אר"י בר חנינא בכל מקנאין מן מבנו ותלמידו, תלמידו מוסימוך את ידיו עליו ויליהו. ואמנם יקשה בדבריו מנה הא מלתא שאין מקנאין בתלמיד, שאני הכא דמשה בורמנותא דמלכא עבד כאשר טוב אותו אלהים? ולכן פירש רש"י שהיית טוב אומן לסמוך עליו ידו אחת והוא סמוך בשתיים. עוד אמרו במדרש ונתת מהודך ולא כל הודך למה משה דומה לאבוקה וכו'. והנה איש אשר הוכן לנביא לה' יטוב ה' רוחו ולפעמי ולהחזיתו והטעם שלא יהיה בזה גפש מתעב גוי נפיני העם והראוי להיות נשיא אלהים מלך ועיד נכון לכבוד ולנשאו. ואין השכינה שורה אלא על חכם ירלה על מי שראוי להיות חכם ולו רחב לב להבין ולהשכיל מה שילמדוהו. ומן הדין שיקדם ליהושע השפעת החכמה אל וליאתו בדרך העם. על כן בהיותו חכם יושב אלהים לא ימיה ממך אוהל משה ולא ניסה להראש צרחות קריה, כאשר טוב ה' יתברך להמליכ פחמיו אמר לו שיקח את יהושע, איש אשר רוח בו' פירוש שיש לו הכנה ורחב לב נכון לסבך אמרי בינה ולכן די לו שיסמוך עליו ידו אחת וכבר ישמע חכם ויוסף לקח וילמוד שפט חכמה מטלמו. וביאר לו שמתחילה יסמוך ידו עליו לפעמו ואח"כ יעמידו לפני כל העדה שלא יראו בו קודם השמיכה נעור ורק ויתבזה נפיניהם.

31

פנחס

ועשה היית זה ליטן קורת
 רוח למשה שיאמין שמתנו תחפשו ההשכלה ליהושע וכדי שיאמין העם שחכמת
 יהושע מאלו משה ולא מרוחו אבל אין הדבר כן כי יהושע חכם מעלמו ולכן אמר
 ונתת מהודך עליו למטן ישמעו וט' כאלו אמר לריך שתמן מהודך עליו להחכימו
 וככה ישמעו ישראל שמידך הכל שיראו זו רוח אלהים בהעמידך אותו לפניכם
 ויחשבו שמשלך נתנו לו. ולא ירע צפיך על גדולת יהושע כי צויתך לשים ידך אחת
 עליו מהודך ולא כל הודך למטן ישמעו בני ישראל ויכירו ההפרש שבינו לבייך.
 אמנם משה לענותו ראה את יהושע חכם וכבן על בלי היות לריך לו ולא בחר
 שיאמינו העם שסמיכת ידו גרמה לו את כל הכבוד הזה לבל יתנשא ויחזיק גדולה
 לעלמו לכן העמידו לפני העדה עד לא סמך ידו עליו. להגיד כי ישר יהושע
 ובלתי ראוי למלכות ואח"כ למלאות דבר ה' סמך שתי ידיו עליו ונתן אליו כל
 טובו ויטו להודיע שלא קנא בתלמידיו:

אילן

1. ארבע אילנות שונות של פרשנו בתחילת הקטע, התוכל לזנותן ולבארן.
2. כראי נותן פרשנו תשובה אחת יסודית וממנה נובעות התשובות הנחוצות לכל
אילנותיו, מהי תשובתו היסודית כאן?
3. פרשנו מביא כלל תלמודי אגונים יחסי רב ותלמוד, איך הוא מסביר ומפרט בהמשך
את כל תשובתו בהתאם?
4. מה ציווה הקב"ה למשה ואיך ולמה הוא נהג אחרת?
5. מה כלל זה בא תלמודו?

* * *

ז. מדרש רבה.

פרק כח' פסוק יט':

ז. (כה, יט כו, א) אינהי אחרתי המגפה שאו - כל מקום שנוסף לין
 הזקנו למגין. משל לזאב שנוכנס לתוך הצאן, הורד בעל הצאן למגותן מה חסרו.
 דבר אחר: למה מגה אותן? משל לרועה שמסר לו בעל הבית צאנו במגין.
 השלים הרועה שמירתו, כשמחזירן צריך למגותן. כשיצאו ישראל ממצרים
 מקרן למשה במגין, דכתיב: (א, א-ב) וידבר ה' אל משה במדבר סיני שאו את
 ראש כל עדת בני ישראל וגו' (שמות יב, לו) ויסעו בני ישראל מרעמסס ספתה
 כשש מאות אלף רגלי. הרי קבלן במצרים במגין. בא לפטר מן העולם בערבות
 מואב החזירם במגין.

אילנות:

1. לכאורה מה הקושי האפשרי?
2. מה תשובתו הראונה של המדרש ומה הרציון בדבריו?
3. במה תשובתו השניה שונה מן הראונה?

* * *